

STROJ**dobrotnik
človeštva**

Ti žanjica, kadar si se v dolgem, vročem julijskem dnevu utrujeno prigobila nad pokošeno pšenico in jo nabiralata v snopi, ali nisi nikdar pomisliš: kako lepa bi bilo, ko bi nekdo drugi opravil to delo, nekdo močnejši od meni?...

In ti orač, kadar si davno pred sončnim vzhodom še minogokrat obrnil plug na koncu njive in se znova napotil po sveži brzadi proti drugemu koncu postati — allti nikdar mi prišlo na misel, da si, pozni vnik starodavnih oratjev napredoval samo toliko, da si nekdanji leseni lemež nadomestil z želenim, in nič več...

Danes je več skrivnost, da je nekdo močnejši prišel na pomoc žanjic. Ce bi prišli v druge kraje, kjer se ljudji niti več ne drže zastarelega nazora, da mora sin delati ravno tako kot je delal njegov oče, če bi šil v tiste kraje ob času žetve, tedaj bi na žitnih poljih videli čudnega žanjca, ki se kot velikan prevaža po njivi, žanje pšenico in pušča za seboj še povezano snopje. Nikjer ne bi videli več nobenih koscev, nikjer več žensk, ki bi do krvji opraskane po rokah in nogah pobirale plaste, nikjer nedoravški otrok, ki bi delali povresla, nikjer vozavec... Godrnjače gre stroj po njivu in s svojimi čudnimi rokanji žanje, dela snope in jih veže, ljudje pa nimajo drugega dela kakor da te snope pobirajo in jih lagajo v kupe.

Pa stroj ima svojega brata. Ljudje so rekli: Zakaj bi se mi mučili z mlativjo, zakaj bi požiral prah, ki nam zastuplja pljuča, zakaj bi delali tako, kakor so morali delati naši starci, ki si niso vedeli pomagati? In izmisliš so stroj, ki povezanih snopov ne pušča za sobo na pokoleni živili, ampak jih takoj, ko jih je pežel tudi že zmati. In ljudje, ki so šil zjutraj na njivo, kjer je še valovala dozora pšenica, se vraćajo zvečer z vrčema polinimi zrnatja.

Danes je le še malo krajev na svetu, kjer bi oral ženjilo po strodavnem načinu prvih oračev, kakor to še vedno delamo pri nas. Tam orač ne hodi več za plugom, da mu teče pot s čela, ne računa več, koliko zdajnih juter mu bo vzel naporno oranžje — danes sedi orač na traktoru in kakor gospod se vozi po njivi, mestno njegova dela stroj.

Velik pisanjal v velik prijatelj vseh, ki si z življavimi rokanji služijo svoj kruh, je zapisal:

«V tovarnah delajo stroji, ki so točni in hitri, in ki imajo po deset želenih rok. Ali na polju bom imeli male strojev. Tam se vedno delamo z rokanji, kakor so delali ljudje pred tisočletjem, vedno z istim ročnim orodjem: koso, srpno in motiko... V tovarnah delajo ljudje po točno dočlenem, dobro preračunanim načinu. Na polju pa še vedno delamo brez načira, kakor je na vadi, tako, kakor so delali naši prednadevi. Delavci v tovarnah dobro vedo: če hocemo izdelati toliko kg robe, moramo imeti toliko kilogramov sirovin, toliko goriva, delati moramo toliko ur. Kaj pa kmet? Mar kmet kdaj ve, kakšen bo uspeh njegovega dela? Kakšna bo njegova žetve? All bo imel dovolj časa do naslednjem setve.

Kmet živi v večnem strahu. Setev mu lahko unikni sruša, seno se segnje od preoblike dežja... Drugače moramo organizirati delo obeh, ki pridejo žito, kuh. De kmet ne bo več v dvornih z dobri žetvi, da se ne bo več na budi ne suhe za poglavje dežja. All bo mu to lahko napravil? Kmetu so oblikoval edno nezamisljivo upanje, da bo dobil potreben vlag. Svetlobno in toploto mu daje sonce — toda soncu ne moremo ukazati, naj sije ali naj ne sije. All naj to pomeni, da je človek docela odvisen od rasti.

Nikakor ne, človek se lahko bori z naravo!

Soncu in dežu ne moremo ukazati, zato pa lahko za sovet izberemo žrtev, ki je najbolj edno. Vetrna ne moremo učavati, zato pa lahko skritino pojde z drevesnimi nasadi. Ne moremo prisiliti žita, da bi rasto na neplodni zemlji, zato pa lahko z umnim obdelovanjem in gnolji neplodno zemljo izpremenimo v plodno...

Minili so tisti časi, ko sta bila srp in kosa edino orodje za žetve. Danes imamo stroje, ki nadomeščajo stotino kos in srpov. Danes je kose mehanik, ki storja na poveljnškem mestu svojega stroja in s piskalko daje povelja žertu.

Stroj, ki ne le kosi in veže snope, ampak istočasno tudi mlati, gre preko polja. V strojteme te-

lesu se nahaja mlatilnica in žilnica, za zrnatja.

Najbolj požrezen stroj na svetu — to je konj. Konj po kmetu polovicu njegove žetve. Povrh pa je to najslabši stroj. En sam traktor opravi toliko kakor več dobrih konj. A konj nikdar ne izkorji žemlje tako globoko kakor jo lahko orje traktor. Konj dela le kakšnih 100 daj v letu jesti pa mora vsak dan. Traktor potrebuje bencin le takrat, kadar dela.

Revnemu kmetu bi zadostovalo polovicu konja, da bi obdelal svoje njive. Njegov konj bi lahko opravil dosti več, če bi imel kmet več žemlje in če bi imel sejaini stroj, stroj za košnje in druge takšne stroje. Tedaj bi lahko konj opravil to, kar mora zdaj delati kmet: lahko bi sejal, žel, mlatil žito...

Zato ima kmet eno samo rešitev: da se s svojimi sosedi združi v zadrugo, da skupaj z njimi obdeluje njive, da on in njegovi sosedi skupaj uporabljajo konje in stroje. Tedaj bi manj konj lahko več opravilo in stroški bi bili dosti manjši. Ce pa so vsi skupaj dovolj bogati, si lahko kupijo traktor namesto konj in imeli bodo še manj stroškov...

Predrugični moramo življenje tako da se bodo ljudje veselili vsakega novega stroja, kakor so veseli vsakega novega prijatelja. Saj jih stroj osvobaja težkega dela. Toda stroj je njihov dobrotnik le tedaj, če je last vseh, ne samo enega posameznika, ki bi potem s pomočjo strojja izkorčeval druge...

Te preproste, vsakomur razumljive in tako resnične stvari je napisal ruski pisatelj Iljin. Zapisał jih je ruski kmetom in kmetom vsega sveta, ki še v poti svojega obrazja orje žemljo in jo obdelujejo tako, kakor so obdelovali pred tisočletji.

Napisal jih je tudi slovenski kmet, da bi s pomočjo traktorjev izpremenil maršikatero močvirje v plodne njive, s tem da bo osušeno močvirje dovolj globoko preoral, česar pa s svojo šibko vprežno živino doslej ni zmogel. Ker opravi traktor v nekaj urah dela, ki bi ga živilna opravljava dva do tri dni, bodo lahko vsa dela pravocasno izvršena in vsak kmet ve, kakšno srečo je imel, če je lahko zoral zimsko pravo, preden je zapadel sneg, pokoli seno, preden je olesenelo itd.

Pričel je čas, da tudi pri nas odizimo zastarel orodje, s katerim smo po zastarem načinu

leta za letom pridelovali premalo kruha za vse. Brnenje traktorjev, ki orjejo žemljo v Prekmurju, na Krškem, po toljki naših krajev, že oznanjo ta novča. Dvoletnični plug orje globoke braze, bodo bolje in hitreje opravili stroj. Zakaj stroj morajo prej ali silej po vsem svetu postati to, za kar so bili ustvarjeni: Dobrotniki delovnega človeka.

Ustihnili bodo cepci na sked-

S traktorjem bi bilo lažje.

KMETIJSKA POSVETOVALNICA

V naslednjem odgovarjam na nekaj vprašanj:

VPRASANJE: Prosim vas, da objavite v «Primorskem dnevniku» kako se uničuje žito v skladniščih. (Tov. Grbec - Enot, kmet, sindikat).

ODGOVOR: O žitemu molju in žitnemu žužku, tako se namreč imenujeta dva skodljivca, katera povzročata ogromno škodo našemu kmetu, je bilo v našem tisku že govorja. Ker pa gre za važno stvar, objavljamo v danšnjem «Dnevniku» o tem skodljivcu članek.

VPRASANJE: Prosim vas, da imeti najvišjih golaz, katera se skoti po naših stanovanjih. Gre namreč za — stenico. (A. M. Trst).

ODGOVOR: Za uničevanje te golazni je najboljše sredstvo gnezdički. Gnezdički pa živijo v hiši. Od sredstev, katere

imamo na razpolago, pride v posev predvsem eno najbolj radikalnih in učinkovitih, hudo strup cianovodik, s katerim razkužujejo po Trstu stanovanja. Razkužujeva pa s tem sistemom preveč stanje in je zelo nezavrnja v lečilu in komplikiranu. Pri razkuževanju s to kisilino, katera se spremeni v zelo strupen plin, moramo biti opredeleni posebnimi napravami, katera pa imajo na razpolago edino poseben higienički zavod. Izmed drugih sredstev se uporablja zelo srebri v petroleju. V Jugoslaviji je dalio ministervstvo za narodno zdravje na razpolago vsem okrožjem poseben ameriški preparat, ki se imenuje D T D. Uporablja se v tekočem stanju, tako da se enostavno vrhiza v navadnimi hrizgalkami za uničevanje mih v razne razpake, kjer tiči in se koti na golazni.

Dr. F. J.

imamo na razpolago, pride v posev predvsem eno najbolj radikalnih in učinkovitih, hudo strup cianovodik, s katerim razkužujejo po Trstu stanovanja. Razkužujeva pa s tem sistemom preveč stanje in je zelo nezavrnja v lečilu in komplikiranu. Pri razkuževanju s to kisilino, katera se spremeni v zelo strupen plin, moramo biti opredeleni posebnimi napravami, katera pa imajo na razpolago edino poseben higienički zavod. Izmed drugih sredstev se uporablja zelo srebri v petroleju. V Jugoslaviji je dalio ministervstvo za narodno zdravje na razpolago vsem okrožjem poseben ameriški preparat, ki se imenuje D T D. Uporablja se v tekočem stanju, tako da se enostavno vrhiza v navadnimi hrizgalkami za uničevanje mih v razne razpake, kjer tiči in se koti na golazni.

Rutabaga - dobra krma

Rutabaga je pri našem malo poznana krunski rastlina, ki pa zaradi njenih dobrih lastnosti nedvomno zasluži, da jo prezicujemo in da jo pridelujemo v večjem obsegu. Znajo nam je, da se je v sosednjem vilenškem pokrajinji v zadnjih letih dobro obnosc, ker se je na površini ene njive pridelalo 70 do 80 stotov korenin in razen tega še precej listov. Zato praporimo njeno pridelovanje tudi pri nas. Dočakajmo se, da kratek opis rastline in keko se prideže. Rutabaga je kržnica, ki ima podolgovale ali okrogle, rumene in bele korenine, ki se razvijajo kakor krmiska pesen, ki pa dolga redline od nje. Ta rastlina je proti mrazu zelo odporna in se razvija tudi pri zelo nizki topoti. Dobro uspeva v zemlji, obrniti obraz v isto stran in vidihajte zrak. Nato drugo roko in tako dale.

Priznati vam moram, da sem se močno trudil, vendar pa nisem mogel niti primerni z učiteljem, ki je tako veliko zavil oči in kričal: »Dobro, toda ali ne znači prav plavati?

— Prav nič — sem odgovoril — Čim sem v vodi, se skupaj zase močno spuščati na dno.

— Skupaj! A, kdo je drugi? — Že z živim zanimalom vprašal.

— Oni, ki me rešuje sreča.

— Tako, tako, v tem primeru pa morava začeti vaje na suhem.

— Učila se bora stiti »craus«. Stopite izpred meje, vidi, takole. Ponavljajte vse moje gib. Dvignite roko in jo zlekrite v krivuljo, obrnite obraz v isto stran in vidihajte zrak. Nato drugo roko in tako dale.

Priznati vam moram, da sem se močno trudil, vendar pa nisem mogel niti primerni z učiteljem, ki je tako veliko zavil oči in kričal: »Dobro, toda ali ne znači prav plavati?

— Prav nič — sem odgovoril — Čim sem v vodi, se skupaj zase močno spuščati na dno.

— Skupaj! A, kdo je drugi? — Že z živim zanimalom vprašal.

— Oni, ki me rešuje sreča.

— Tako, tako, v tem primeru pa morava začeti vaje na suhem.

— Učila se bora stiti »craus«. Stopite izpred meje, vidi, takole. Ponavljajte vse moje gib. Dvignite roko in jo zlekrite v krivuljo, obrnite obraz v isto stran in vidihajte zrak. Nato drugo roko in tako dale.

Priznati vam moram, da sem se močno trudil, vendar pa nisem mogel niti primerni z učiteljem, ki je tako veliko zavil oči in kričal: »Dobro, toda ali ne znači prav plavati?

— Prav nič — sem odgovoril — Čim sem v vodi, se skupaj zase močno spuščati na dno.

— Skupaj! A, kdo je drugi? — Že z živim zanimalom vprašal.

— Oni, ki me rešuje sreča.

— Tako, tako, v tem primeru pa morava začeti vaje na suhem.

— Učila se bora stiti »craus«. Stopite izpred meje, vidi, takole. Ponavljajte vse moje gib. Dvignite roko in jo zlekrite v krivuljo, obrnite obraz v isto stran in vidihajte zrak. Nato drugo roko in tako dale.

Priznati vam moram, da sem se močno trudil, vendar pa nisem mogel niti primerni z učiteljem, ki je tako veliko zavil oči in kričal: »Dobro, toda ali ne znači prav plavati?

— Prav nič — sem odgovoril — Čim sem v vodi, se skupaj zase močno spuščati na dno.

— Skupaj! A, kdo je drugi? — Že z živim zanimalom vprašal.

— Oni, ki me rešuje sreča.

— Tako, tako, v tem primeru pa morava začeti vaje na suhem.

— Učila se bora stiti »craus«. Stopite izpred meje, vidi, takole. Ponavljajte vse moje gib. Dvignite roko in jo zlekrite v krivuljo, obrnite obraz v isto stran in vidihajte zrak. Nato drugo roko in tako dale.

Priznati vam moram, da sem se močno trudil, vendar pa nisem mogel niti primerni z učiteljem, ki je tako veliko zavil oči in kričal: »Dobro, toda ali ne znači prav plavati?

— Prav nič — sem odgovoril — Čim sem v vodi, se skupaj zase močno spuščati na dno.

— Skupaj! A, kdo je drugi? — Že z živim zanimalom vprašal.

— Oni, ki me rešuje sreča.

— Tako, tako, v tem primeru pa morava začeti vaje na suhem.

— Učila se bora stiti »craus«. Stopite izpred meje, vidi, takole. Ponavljajte vse moje gib. Dvignite roko in jo zlekrite v krivuljo, obrnite obraz v isto stran in vidihajte zrak. Nato drugo roko in tako dale.

Priznati vam moram, da sem se močno trudil, vendar pa nisem mogel niti primerni z učiteljem, ki je tako veliko zavil oči in kričal: »Dobro, toda ali ne znači prav plavati?

— Prav nič — sem odgovoril — Čim sem v vodi, se skupaj zase močno spuščati na dno.

— Skupaj! A, kdo je drugi? — Že z živim zanimalom vprašal.

— Oni, ki me rešuje sreča.

— Tako, tako, v tem primeru pa morava začeti vaje na suhem.

— Učila se bora stiti »craus«. Stopite iz